

Kaupunkipuulinjaus

Julkaisija: Helsingin kaupungin rakennusvirasto

Teksti: Pentti Peurasuo, Jere Saarikko,
Satu Teigel, Minna Terho, Tuuli Ylikotila

Graafinen suunnittelu
ja kuvitukset: Dog Design Oy

ISBN: 978-952-272-811-1 (painoversio)
ISBN: 978-952-272-812-8 (verkkoversio)

ISSN: 1238-9579

Painosmäärä: 150 kpl

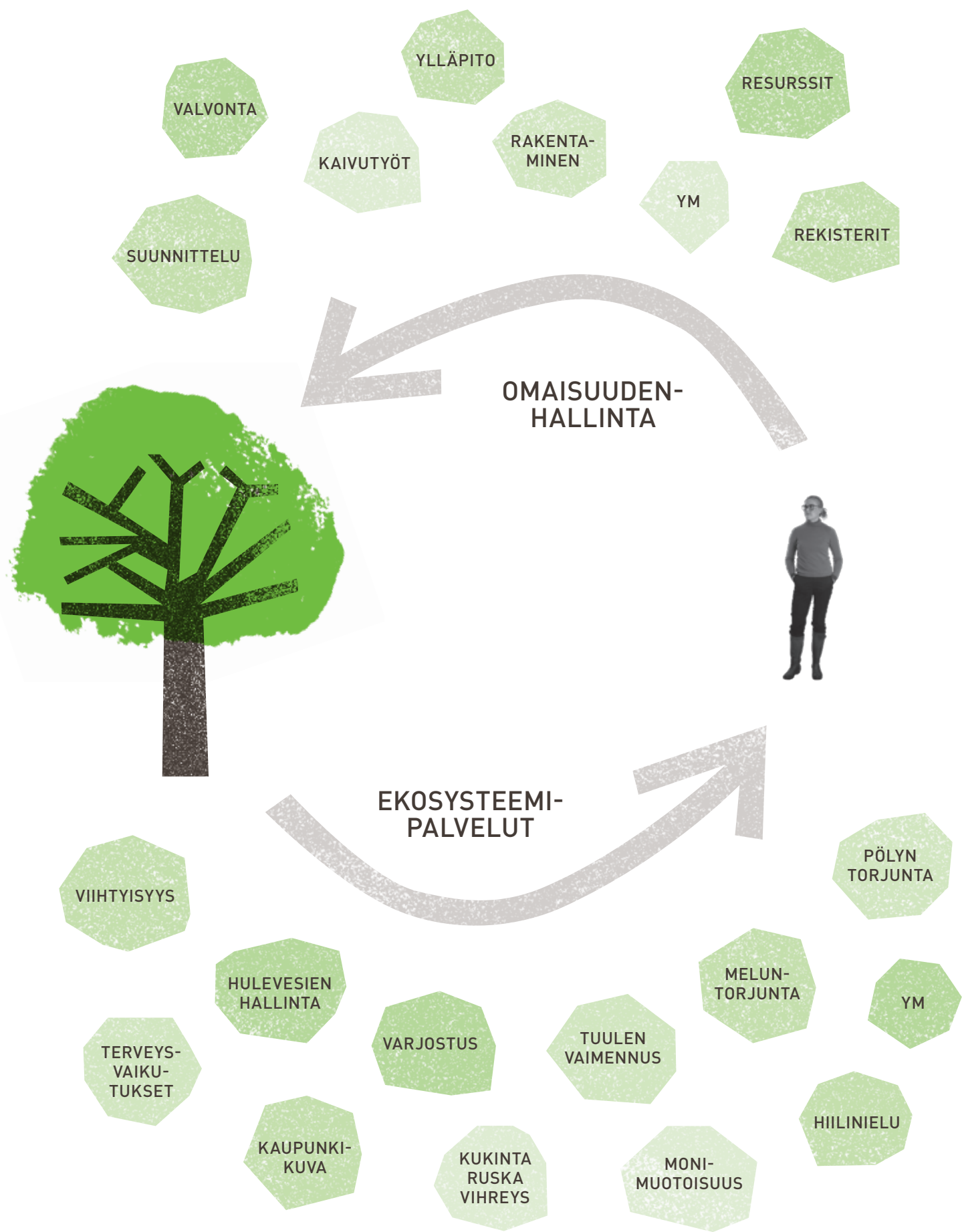
Painopaikka: Kopio Niini Oy, Helsinki 2015

Kaupunkipuulinjaus

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:8
Kaupunkipuulinjaus

ISBN 978-952-272-811-1 (painoversio)
ISBN 978-952-272-812-8 (verkkoversio)

SISÄLLYS

- 1 JOHDANTO 6
- 2 KAUPUNKIPUULINJAUKSEN RAKENNE 8
- 3 KAUPUNKIPUULINJAUS TIIVISTETTYNÄ 10
- 4 LINJAUKSET 12
  - 4.1 Tietämystä kaupunkipuista lisätään 12
  - 4.2 Kaupunkipuiden kulttuurihistoriallista ja kaupunkikuvallista arvoa vaalitaan 13
  - 4.3 Kaupunkipuilla edistetään kaupunkiluonnon monimuotoisuutta 14
  - 4.4 Kaupunkipuiden lajivalikoimaa ylläpidetään kestävästi 15
  - 4.5 Kaupunkipuiden pitkäaikainen hyvinvointi turvataan 16
  - 4.6 Kaupunkipuita ylläpidetään ammattitaitoisesti, pitkäjänteisesti ja yhtenäisin toimintatavoin kaikkialla kaupungissa 17
  - 4.7 Puurivejä ja kujanteita uudistetaan ja täydennysistutetaan niiden tulevaisuuden turvaamiseksi 18
  - 4.8 Kaupunkipuiden omaisuudenhallinta varmistetaan riittävillä resursseilla ja toimivilla prosesseilla 19

Kaupunkipuulinjaus on rakennusviraston kaupunkipuita koskeva tahdonilmaisu, jonka päätavoite on Helsingin kaupunkipuiden arvojen ja hyvinvoinnin sekä niiden tuottamien ekosysteemipalvelujen turvaaminen rakennusviraston eri osastojen yhteistyönä.

Kaupunkipuulinjaus on asiakirja, jolla rakennusvirasto määrittelee ja julkistaa kaupunkipuita koskevat periaatteensa ja toimintatapansa, jotta ne ovat puiden parissa työskentelevien ja kaupunkilaisten tiedossa. Linjaus koostuu kahdeksasta päätavoitteesta toteuttavasta osalinjauksesta, joille on määritetty sanallinen tavoitetila ja toimintatavat, joilla tavoitetila saavutetaan. Kaupunkipuulinjaus on suunnattu ensisijaisesti rakennusviraston henkilöstölle sekä päätöksentekijöille, mutta osa sen sisällöstä on suunnattu myös asukkaille. Yleisten töiden lautakunta on hyväksynyt kaupunkipuulinjauksen ohjeellisena noudatettavaksi 13.5.2014.

Kaupunkipuulinjaus koskee Helsingin kaupungin omistuksessa ja rakennusviraston vastuulla olevia rakennetun ympäristön istutettuja puita, eli katu- ja puistopuita. Metsäalueilla kasvavat puut eivät sisälly linjaukseen. Kaupunkipuulinjauksessa kaupunkipuita on tarkasteltu puuomaisuuden rahallisen arvon, kaupunkikuvan, kulttuurihistorian, puulajiston, puiden tuottamien aineettomien hyötyjen eli ekosysteemipalveluiden ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta.

Rakennusvirastolla on päävastuu kaupungin puuomaisuudesta, ja siksi kaupunkipuulinjauksen tarkastelunäkökulma on rakennusviraston kaupunkipuihin liittyvän toiminnan kehittäminen. Linjaus ei koske muiden tahojen omistamia tai hallinnoimia kaupunkipuita piholla, puutarhoissa, hautausmailla ja tonteilla. Puiden hyvinvoinnin turvaaminen kuitenkin kuuluu yhtä lailla kaikille kaupungin hallintokunnille ja kaupungissa toimijoille. Kaupunkipuulinjauksessa esitetyt toimintatavat soveltuvat muillekin kaupungin hallintokunnille, sillä linjaus korostaa yhteistyön ja yhteisten

tavoitteiden välttämättömyyttä kaupunkipuiden hyvinvoinnin turvaamisessa. Kaupunkipuulinjaus pohjautuu luottamukseen, että pohjimmiltaan kaikki haluavat Helsingissä olevan elinvoimaisia ja terveitä kaupunkipuita.

Kaupunkipuulinjauksen tarve

Kaupunkipuulinjauksen tekeminen on tullut ajankohtaiseksi monestakin eri syystä. Helsingin katupuurivien laaja inventointi vuosina 2010–2011 toi esille tarpeen suunnitella ja ennakoida Helsingin katupuurivien ja kujanteiden hoitoa ja uudistamista nykyistä paremmin. Rakennusviraston organisaatio-uudistusten jäljiltä kaupunkipuiden asema ja puista huolehtimisen vastuut rakennusvirastossa ovat jääneet epäselviksi. Ulkopuolisen urakoinnin lisääntyessä Helsingin kaupunkipuita hoitavat jatkossa yhä todennäköisemmin usein vaihtuvat urakoitsijat, joita varten on laadittava selkeät tilausasiakirjat ja kaupunkipuiden hoidon tavoitteet. Edessä olevaan ilmastonmuutokseen tulee varautua huomioimalla sen tuomat uhat ja mahdollisuudet kaupunkipuiden lajivalinnoissa.

Puut ovat rakennetun kaupunkiympäristön elävä erityisomaisuus, joka pitää ottaa huomioon kaikissa toimenpiteissä puiden koko pitkän elämän ajan. Myös kaupunkilaisia täytyy auttaa ymmärtämään kaupunkipuiden tarpeet. Helsingissä on viime vuosikymmeninä tullut ajankohtaiseksi uudistaa joitakin kaupunkikuvallisesti tärkeitä ja asukkaille merkityksellisiä puukujanteita. Kujanteiden uudistamiset ovat aiheuttaneet runsaasti palautetta rakennusvirastoon, ja uudistamishankkeet ovat olleet aikaa vieviä ja työläitä. Meidän sukupolvemme on kuitenkin otettava vastuu puukujanteiden uudistamisen ohjelmoinnista ja luotava tälle mittavalle työlle toimintaperiaatteet. Kaupunkipuulinjaus on tehty ennakoivasti, jotta Helsingin vanhimpien kujanteiden uudistaminen saadaan asianmukaisesti alulle ja kaupunkikuvan korkea taso säilytettyä myös tuleville sukupolville.

Rakennusviraston kaupunkipuihin liittyvät kehittämistarpeet

Helsingillä on paljon kaupunkipuihin liittyviä vahvuuksia ja osaamista. Näiden vahvuuksien säilyttäminen myös tulevaisuudessa kuitenkin edellyttää, että rakennusviraston kaupunkipuita koskevia toimintatapoja tarkistetaan. Rakennusvirastolla tulee olla yhteiset kaupunkipuita koskevat tavoitteet. Kaupunkipuita koskevaa toimintaa tulee selkeyttää ja vastuuttaa sekä tunnistaa kaupunkipuihin liittyvät prosessit.

Kaupunkipuulinjauksen toteuttamiseksi tarvittavista jatkotoimenpiteistä on tehty rakennusviraston sisäiseen käyttöön luonnos jatkotoimenpideohjelmaksi. Siinä esitetyt toimenpiteet edistävät kaupunkipuita koskevaa yhteistyötä ja kaupunkipuiden huomioimista päätöksenteossa ja prosesseissa. Jatkotoimenpiteissä esitetään muun muassa prosessien, omaisuudenhallinnan osa-alueiden, viestinnän ja osaamisen kehittämistä kaupunkipuiden hyvinvoinnin turvaamiseksi ja tietoisuuden lisäämiseksi kaupunkipuiden merkityksestä ja arvosta.

Kaupunkipuulinjauksen valmistelu

Kaupunkipuulinjauksen laatimista edelsi esiselvityksen tekeminen 2010. Esiselvityksessä perehdyttiin viiteen ”kaupunkipuustrategiaan” (*policy, strategy, trädplan*), jotka on

tehty Helsinkiä ilmastollisesti ja yhteiskunnallisesti vastaavissa kaupungeissa Euroopassa.

Kaupunkipuulinjauksen käynnisti 30.11.2011 läheteseminaari, jossa 50 rakennusviraston työntekijää pohti ryhmittäin kaupunkipuiden hoitoon ja hallintaan liittyviä kysymyksiä sekä käynnistyvän kaupunkipuulinjauksen tavoitteita ja sisältöä. Linjauksen kahdeksan pääteemaa perustuvat seminaarin ryhmittöiden tuloksiin.

Kaupunkipuulinjauksista tehtäessä käytiin läpi suuri määrä kaupunkipuiden merkitystä ja niiden hyvinvointia käsittelevää kirjallista aineistoa. Samanaikaisesti selvitettiin monin eri keinoin kaupunkipuiden arvostusta ja kaupunkipuunomaisuuden hallinnoinnin tilaa rakennusvirastossa. Tämä aineisto on koottu *Taustaselvitys ja nykytilan kuvaus* -osaan, joka nimensä mukaisesti taustoittaa kaupunkipuulinjauksista. Sen nykytilan yhteenveto perustelee Kaupunkipuulinjauksen tarpeellisuuden.

Nykytilan kuvausta ja analyysia varten haastateltiin yli 20 rakennusviraston työntekijää eri osastoilta. Tekemisen aikana järjestettiin myös erilaisia teemapalavereja rakennusviraston sisällä sekä kaupunkisuunnitteluviraston, rakennusvalvontaviraston ja Staran kanssa. Kaupunkipuuselvityksen ja -linjauksen luonnos lähetettiin huhtikuussa 2013 kommenttikierrokselle rakennusviraston sisällä sekä työhön ja haastatteluihin osallistuneille Starassa, kaupunkisuunnitteluvirastossa ja rakennusvalvontavirastossa.

Kaupunkipuulinjauksen laatimisesta on vastannut työryhmä, johon ovat kuuluneet katu- ja puisto-osastolta projektinjohtaja Pentti Peurasuo (maisema-arkkitehti) ja arkkitehtuuriosastolta aluesuunnittelija Jere Saarikko (maisema-arkkitehti), projektinjohtaja Minna Terho (metsänhoitaja MMT), luontoasiantuntija Tuuli Ylikotila (biologi FM) ja suunnitteluasiantuntija Satu Tegel (puutarhatiede MMM), joka on toiminut työryhmän puheenjohtajana. Taustaselvityksen ja nykytilan kuvauksen laatimiseen ovat osallistuneet myös maisema-arkkitehdit Matti Liski ja Tiina Perälä Näkymä Oy:stä.

2 KAUPUNKIPUULINJAUKSEN RAKENNE

Helsingin kaupunkipuulinjauksen päätavoitteeksi on kirjattu Helsingin kaupunkipuiden arvojen ja hyvinvoinnin sekä niiden tuottamien ekosysteemipalvelujen turvaaminen rakennusviraston eri osastojen yhteistyönä. Tämän päätavoitteen saavuttamiseksi Kaupunkipuulinjauksessa esitetään kahdeksan periaatetta eli osalinjausta.

Kaupunkipuiden hallinnointi on linjauksessa jaettu kahdeksaan osa-alueeseen. Näitä ovat 1) tietämys ja arvostus, 2) kulttuurihistoria ja kaupunkikuva, 3) monimuotoisuus, 4) puulajivalikoima, 5) suunnittelu, rakentaminen ja luvat, 6) puiden ylläpito, 7) puurivit ja kujanteet ja 8) omaisuudenhallinta. Kullekin osa-alueelle on määritelty osalinjaus, jonka avulla päätavoitteeseen pyritään.

Kahdeksalle osalinjaukselle on määritelty pitkän tähtäimen tavoitetila eli visio. Tavoitetilojen yhteydessä on luettelo toimintatavoista, joita rakennusvirastossa johdonmukaisesti noudattamalla tavoitetila voidaan saavuttaa tai säilyttää.

Osalinjaukset, joilla päätavoitetta kohti pyritään:

Jokaisella kahdeksalla osalinjauksella on tavoitteet ja toimintatavat, jotka tähtäävät Helsingin kaupunkipuiden arvojen ja hyvinvoinnin turvaamiseen.

Linjaus 5
**SUUNNITTELU,
RAKENTAMINEN
JA LUVAT**

Linjaus 6
**PUIDEN
YLLÄPITO**

Linjaus 7
KUJANTEET

Linjaus 8
**OMAISUUDEN-
HALLINTA**

Päätavoite:

Helsingin kaupunkipuulinnaston arvojen ja hyvinvoinnin sekä niiden tuottamien ekosysteemipalvelujen turvaaminen rakennusviraston eri osastojen yhteistyönä

- 1 Tietämystä kaupunkipuista lisätään
- 2 Kaupunkipuiden kulttuurihistoriallista ja kaupunkikuvallista arvoa vaalitaan
- 3 Kaupunkipuilla edistetään kaupunkiluonnon monimuotoisuutta
- 4 Kaupunkipuiden lajivalikoimaa ylläpidetään kestävästi
- 5 Kaupunkipuiden pitkäaikainen hyvinvointi turvataan
- 6 Kaupunkipuita ylläpidetään ammattitaitoisesti, pitkäjänteisesti ja yhtenäisin toimintatavoin kaikkialla kaupungissa
- 7 Puurivejä ja kujanteita uudistetaan ja täydennysistutetaan niiden tulevaisuuden turvaamiseksi
- 8 Kaupunkipuiden omaisuudenhallinta varmistetaan riittäväillä resursseilla ja toimivilla prosesseilla

Tietämys ja arvostus

Tietämystä kaupunkipuista lisätään

Tavoitetila

Kaupunkipuita arvostetaan Helsingissä. Puiden moninaiset arvot, kuten sosiaalinen, taloudellinen, kaupunkikuvallinen, kulttuuri-historiallinen, puutarhataiteellinen, biologinen ja ekologinen merkitys tunnistetaan. Rakennusviraston henkilöstö on perillä puiden tuottamista ekosysteemipalveluista ja niiden merkityksestä ihmisten terveydelle ja ympäristön viihtyisyydelle.

Puiden hyvinvoinnin edellytykset ymmärretään rakennusvirastossa, kaupungin muissa hallintokunnissa ja eri toimijoiden keskuudessa. Arvostus näkyy panostuksena puihin. Tietämys kaupunkipuista ja niiden merkityksestä lisääntyy myös asukkaiden keskuudessa.

Toimintatavat

- /// puita koskevaa päätöksentekoa ohjaavat lainsäädäntö ja kaupungin omat linjaukset ja ohjeet sekä asiantuntemus puista
- /// puita koskevia päätöksiä tehtäessä tiedostetaan päätösten vaikutukset puiden pitkäaikaiseen hyvinvointiin ja ekosysteemipalveluiden tuottamiseen
- /// viestintä kaupunkipuista on avointa ja asiantuntemukseen perustuvaa, ja se suunnataan monipuolisesti eri kohderyhmille
- /// rakennusviraston sisällä jaetaan eri ammattiryhmien kesken tietämystä puista, niiden ominaisuuksista, historiasta ja menestymisen elinehdoista puuosaamisen lisäämiseksi
- /// kaupungin eri hallintokunnille ja muille toimijoille järjestetään säännöllisesti kaupunkipuita käsitteleviä seminaareja
- /// asukkaille suunnattujen puistokävelyjen sarjaan sisällytetään puuaitheisia puistokävelyjä

Kaupunkipuiden kulttuuri- historiallista ja kaupunkikuvallista arvoa vaalitaan

Tavoitetila

Kaupunkipuut ja puukujanteet ovat keskeinen osa helsinkiläistä kaupunkikuvaa ja kulttuuri-perintöä. Ne ovat yksi kaupungin vetovoimatekijöistä. Hyvinvoivat uudet ja vanhat puustutukset luovat vahvaa kaupunkikuvaa ja viihtyisää ympäristöä yhdessä muiden elementtien kanssa.

Kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaiksi todettujen kohteiden puille annetaan erityinen asema. Näiden kohteiden suunnittelu, hoito ja rakentaminen tehdään arvokkaiden puiden ehdoilla ja niin että kohteen arvokkaat ominaispiirteet säilyvät.

Puiden alkuperäisiä istutussommitelmia kunnioitetaan ja puiden täydennysistuttaminen on suunnitelmallista. Kaupungissa on myös kaupunkikuvallisesti arvokkaita puuttomia alueita. Etenkin puurivejä vaalitaan kaupunkikuvallisina kokonaisuuksina. Puuriveihin ei ole sijoitettu rivivaikutelmaa häiritseviä elementtejä. Puiden jatkuvuuden turvaamiseksi puiden ikäjakauma puistoissa on monipuolinen.

Toimintatavat

- /// hankkeita käynnistettäessä tarkistetaan ja huomioidaan kohteen kulttuurihistoriallinen ja kaupunkikuvallinen arvo sekä suojelustatus
- /// suojeltuja ja muuten arvokkaiksi todettuja puuympäristöjä ylläpidetään niiden kulttuurihistorialliset arvot säilyttävällä tavalla
- /// olemassa olevaa sommitelmaa, istutus-tapaa tai puulajia tai -lajiketta muutetaan vain perustelluista syistä
- /// puisto- ja katusommitelmien avoimiksi suunnitellut alueet ja näkymät säilytetään avoimina, eikä täydennysistutuksia tehdä niihin kohtiin
- /// terveitäkin kaupunkipuita voidaan poistaa, jos se on perusteltua kaupunkikuvallisista tai historiallisista syistä
- /// kaupunkikuvallisesti merkittäviä yksittäisiä puistopuita säilytetään niin pitkään kuin mahdollista, mutta niiden kuntoa seurataan säännöllisesti turvallisuuden varmistamiseksi
- /// puuriveihin ja muihin kaupunkikuvallisesti arvokkaisiin puukokonaisuuksiin vältetään sijoittamasta rivivaikutelmaa tai kaupunkikuvaa heikentäviä elementtejä kuten pysäköintiä, mainoslaitteita ja jakokaappeja

Tätä linjausta ohjaavia selvityksiä ja ohjeita:

Rakennusviraston Arvoympäristöselvitys

Museoviraston Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (www.rky.fi)

Historiallisten puutarhojen suojeleminen, hoito ja kunnostus (RT 99-11119)

Kaupunkipuilla edistetään kaupunkiluonnon monimuotoisuutta

Tavoitetila

Helsingin kaupunkipuukanta on monimuotoinen. Puistoissa kasvaa paljon pitkäikäisiä, monimuotoisuuden kannalta arvokkaita jaloja lehtipuita. Kaupunkipuustutuksista ei leviä haitallisia vieraslajeja luontoon. Puuntaimien mukana ei tuoda vaarallisia kasvintuhoojia Helsinkiin.

Helsingissä on vanhojen ja lahoavien kaupunkipuiden luomia monimuotoisuuden kannalta arvokkaita elinympäristöjä harvinaiselle ja uhanalaiselle eliöstölle. Lahopuu-jatkumo on turvattu lahopuusta riippuvaisten eliöiden elinympäristöiksi siihen soveltuvissa paikoissa.

Toimintatavat

- /// puistopuiden annetaan kasvaa mahdollisimman pitkäikäisiksi. Erityisesti yksittäisiä onkaloituneita puistopuita säilytetään niin pitkään kuin mahdollista. Vanhojen puiden kuntoa seurataan turvallisuuden varmistamiseksi.
- /// kaupunkikuvallisesti, maisemallisesti, lajistollisesti tai monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden yksittäispuiden kaatopäätökset tehdään maisema-, puu- ja lajistoasiantuntijoiden yhteistyönä
- /// kaadettuja lahoavia runkoja jätetään maapuiksi soveltuviin paikkoihin, ei kuitenkaan leikattaville nurmikoille
- /// haitallisiksi määritettyjen vieraspuulajien istuttamisessa noudatetaan *Helsingin kaupunkikasvioppaan* ohjeistuksia
- /// haitallisten vieraslajien tilannetta seurataan puiden osalta kansallisella ja kansainvälisellä tasolla

Tätä kohtaa ohjaavia selvityksiä ja ohjeita:

Helsingin rakennettujen viheralueiden kasvien käytön linjaus (2009)

Helsingin kaupunkikasviopas

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma (LUMO, 2010)

Suomen kansallinen vieraslajistrategia (2012) ja Helsingin vieraslajien linjaus (tekeillä)

Rakennusviraston Ympäristöohjelma 2013–2017

Puulajivalikoima

Kaupunkipuuden lajivalikoimaa ylläpidetään kestävästi

Tavoitetila

Helsingin kaupunkipuulajisto on rikas ja Helsingille ominainen. Kaupungissa kasvaa harvinaisia, vanhoja, perinteisesti käytettyjä sekä uusia puulajeja ja -lajikkeita. Eri puulajit ja -lajikkeet korostavat eri kaupunginosien omaleimaisuutta. Harkittu lajivalikoima auttaa ilmastonmuutokseen sopeutumista.

Toimintatavat

- /// katu- ja puistopuiden lajivalikoimaa monipuolistetaan
- /// puulajivalikoiman ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi noudatetaan *Helsingin rakennettujen viheralueiden kasvien käytön linjausta* ja *Helsingin Kaupunkikasvioppaan* eri aikakausien kohteisiin tehtyjä puulaji- ja -lajikesuosituksia
- /// puistolehmuksen (*Tilia x europaea*) istuttamista vähennetään uusilla alueilla muihin lehmus- ja puulajeihin verrattuna
- /// tauti- ja tuholaisriskien välttämiseksi yhden puulajin istuttamista laajoina kokonaisuuksina vältetään uusissa istutuksissa (ns. Santamourin sääntö¹)
- /// istutettavien puulajien, -lajikkeiden, -alkuperien ja lisäslähteiden määrää lisätään kaupunkipuuston muuntautumiskyvyn turvaamiseksi
- /// rakennusviraston osaamista ilmastonmuutoksen kannalta oikeiden puulajien valitsemiseksi ylläpidetään verkostoitumisen ja tutkimusyhteistyön avulla
- /// rakennusvirasto osallistuu kotimaisten taimistojen puulajivalikoiman kehittämiseen yhdessä taimistojen ja tutkijoiden kanssa
- /// eri aikakausina rakennetuilla alueilla pyritään suosimaan kyseisen aikakauden helsinkiläistä puulajistoa
- /// hankeohjelmia laadittaessa katupuiden lajivalinnat tekevät yhteistyössä aluesuunnittelijat sekä kasvi- ja puuasiantuntijat
- /// projektialueilla laaditaan yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa alueellinen kokonaissuunnitelma käytettävästä katupuulajistosta

¹ Santamourin sääntö: Vaarallisten tautien ja tuholaisien leviämisen välttämiseksi laajalla viheralueella saa kasvaa samaan lajiin kuuluvia puita korkeintaan 10 %, samaan sukuun kuuluvia puita korkeintaan 20 % ja samaan heimoon kuuluvia puita korkeintaan 30 % (Santamour 1990)

Kaupunkipuiden pitkäaikainen hyvinvointi turvataan

Tavoitetila

Helsingin kaupunkipuiden elinolot mahdollistavat puiden kehittymisen pitkäikäisiksi ja elinvoimaisiksi, niin että ne pystyvät tuottamaan puille ominaisia ekosysteemipalveluja. Asemakaavoituksessa ja toteutussuunnittelussa puille on varattu riittävästi tilaa maan alla ja maan päällä.

Kunnallistekniikka sijoitetaan ohjeiden mukaiselle etäisyydelle puista niin, että puiden hyvinvointi ei vaarannu ja tekniikkaa voidaan myöhemmin korjata ja huoltaa puita vaarantamatta. Puiden läheisyydessä tehtävät auraus- ja kaivutyöt eivät vahingoita puita ja niiden juuristoja.

Taimihankintaprosessi varmistaa istutettavien puiden taimilaadun virheettömyyden ja taimien lisäslähteen sopivuuden. Puut istutetaan käyttäen parasta mahdollista tietotaitoa ja viherrakentamisen tekniikkaa. Puiden kasvuunlähtö on varmistettu istutuksen jälkeisen takuuajan toimenpiteiden ja vastuuden selkeällä määrittelyllä ja valvonnalla.

Toimintatavat

- /// katu- ja puistopuuta ei istuteta paikkaan, johon sen juuristo tai latvus ei tule mahtumaan
- /// ohjeita puiden katutilamitoituksista noudatetaan
- /// rakennusvirasto on aloitteellinen kaupunkipuiden mitoitustarpeisiin liittyvässä kaavayhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa
- /// rakennusviraston taimikoordinaattorilla on päävastuu kaupunkipuiden taimihankinnasta ja taimilaadun varmistamisesta hankkeissa
- /// taimihankinnan kilpailutusasiakirjoihin sisällytetään *Lehtipuiden taimilaatuvaatimusten* (Viherympäristöliitto 2001) noudattaminen
- /// kaivu- ja tapahtumalupia myöntävät ja valvovat kaupunkipuita kasvavilla alueilla ainoastaan viheralan koulutuksen saaneet ammattilaiset
- /// tilausasiakirjojen ja valvonnan avulla varmistetaan, että puiden läheisyydessä tehtävät auraus- ja kaivutyöt tehdään puita ja niiden juuristoja vahingoittamatta
- /// puita koskevia kaivulupaehtoja noudatetaan kaikissa kunnallisteknisissä töissä
- /// uusissa kohteissa katupuille asennetaan runkosuojat talvihoidettavilla alueilla ja pysäköinnin läheisyydessä

Kaupunkipuita ylläpidetään ammattitaitoisesti, pitkäjänteisesti ja yhtenäisin toiminta- tavoin kaikkialla kaupungissa

Tavoitetila

Helsingin kaupunkipuita hoidetaan ammattitaitoisesti niiden elinvoiman, turvallisuuden ja pitkäikäisyyden turvaamiseksi. Puiden ylläpidossa noudatetaan yhtenäisiä toimintatapoja kaupungin kaikkien hallintokuntien alueella. Rakennusvirasto on aktiivinen puihin liittyvän tiedonvaihdon ja asiantuntemuksen jakamisessa rakennusviraston ja eri toimijoiden välillä.

Helsingin kaupunkipuiden ylläpidon tilaamisessa päätavoite on puihin liittyvien arvojen ja puiden hyvinvoinnin turvaaminen. Puiden hoito tilataan ammattitaitoisilta urakoitsijoilta tilausmenettelyllä, joka varmistaa puiden pitkäjänteisen hoidon. Hoitourakoiden valvonta on aukotonta ja ammattitaitoista sekä laadullisesti ja sisällöllisesti yhteneväistä koko kaupungin alueella.

Toimintatavat

- /// Helsingin puiden ylläpito tilataan vain sellaisilta urakoitsijoilta, jotka pystyvät takaamaan puiden hoidon pitkäjänteisyyden ja ammattitaitoisuuden
- /// puita hoitavilta urakoitsijoilta edellytetään *Ylläpidon tuotekorttien* vaatimat ammatilliset pätevyysvaatimukset
- /// puiden hoito tilataan kaikilta urakoitsijoilta yhtenäisillä urakka-asiakirjoilla
- /// ylläpidon tilausasiakirjoja (mm. *Ylläpidon tuotekortit*) kehitetään jatkuvasti puiden hyvinvoinnin näkökulmasta

Tätä linjausta ohjaava ohje:

*Rakennusviraston ylläpidon tuotekortit:
1500 Kasvillisuuden kunnossapito
ja 2600 Kasvillisuuden hoito.*

Puurivejä ja kujanteita uudistetaan ja täydennysistutetaan niiden tulevaisuuden turvaamiseksi

Tavoitetila

Kujanteet ja puurivit ovat elinvoimaisia ja mahdollisimman pitkäikäisiä. Ne muodostavat Helsingille ja sen asukkaille arvokkaita ja yhtenäisiä kokonaisuuksia.

Kujanteita uudistetaan, jotta myös tulevilla sukupolvilla on yhtenäisiä puurivejä ja kujanteita. Kun uudistaminen tulee välttämättömäksi, se suunnitellaan ja toteutetaan kuhunkin kohteeseen parhaiten soveltuvalla tavalla, moniarvoisesti, hyvin perustellen ja avoimesti tiedottaen.

Pitkäjänteinen rahoitus suunnittelu mahdollistaa pitkien puukujanteiden uudistamisessa ja täydentämisessä tarvittavien riittävän suurien taimien ennakkovaraamisen.

Toimintatavat

- /// kujanteiden uudistamishankkeissa valitaan tapauskohtaisesti kyseiseen kohteeseen parhaiten soveltuva uudistamistapa: kerralla uudistaminen kokonaisuutena, jaksottain uudistaminen ja puu tai puuryhmä kerrallaan uudistaminen
- /// alueryhmät priorisoivat kujanteiden uudistamishankkeita investointiohjelmaan määrärahojen puitteissa kujanteiden uudistamisen 10-vuotissuunnitelman perusteella. Tämä tehdään sovittaen yhteen kujanteiden uudistamistarpeet ja muut infrahankkeet
- /// kaupunkikuvallisesti ja historiallisesti erityisen merkittävän kujannekokonaisuuden uudistamissuunnitelma hyväksytetään kaupunginhallituksessa tai kaupunginvaltuustossa
- /// puurivejä ja kujanteita täydennysistutetaan suunnitelmallisesti niiden yhtenäisyyden ylläpitämiseksi
- /// merkittävässä puukujanteiden uudistamishankkeissa käytetään apuna vuorovaikutuksen ammattilaista
- /// kaupunkikuvallisesti ja historiallisesti merkittävien kujanteiden uudistamisen luvanvaraisuus arvioidaan rakennusvalvontaviraston kokoon kutsuman katselmusryhmän kanssa

Kaupunkipuiden omaisuudenhallinta varmistetaan riittävällä resursseilla ja toimivilla prosesseilla

Tavoitetila

Rakennusvirasto on aktiivinen riittävien taloudellisten resurssien varaamiseksi kaupunkipuomaisuuden ylläpitoon. Puuomaisuuden resursointia hoidetaan osana rakennusviraston taloussuunnittelua.

Kaupunkipuihin liittyvät tehtävät ja tehtäviin liittyvät vastuut on määritelty selkeästi eri osastoille, toimistoille ja yksittäisille työntekijöille. Henkilöstön ammattitaito ja tehtävät kattavat puuomaisuuden hallinnan kaikki osa-alueet. Tilajan ja urakoitsijoiden väliset vastuut puiden hallinnassa ovat selkeät.

Puihin liittyvää tietoa ylläpidetään kattavasti puurekisterissä, joka on toimiva ja helppokäyttöinen. Puurekisterin kunto- ja määrätiedot pidetään järjestelmällisesti ajan tasalla. Helsingin puuomaisuudesta huolehditaan puurekisterin ja hyvän hallinnoinnin avulla niin, että sen arvo säilyy ja kasvaa.

Toimintatavat

- /// Talous- ja suunnittelukeskukselle vuosittain esitettävässä talousarvioehdotuksessa ja taloussuunnitelmaehdotuksessa rakennusvirasto esittää kujanteiden kuntoon perustuvan näkemyksensä kujanteiden uudistamisen määrärahatarpeesta
- /// kujanteiden täydennysistutuksiin ja uudistamisiin ohjelmoidaan määrärahat kujanteiden uudistamisen 10-vuotissuunnitelman pohjalta
- /// rakennusviraston budjettiin ohjelmoidaan vuosittain kaupunkipuulle sekä investointi- että käyttötalousmääräraha
- /// talousarviovaiheessa rakennusvirasto hyödyntää mahdollisuutta ehdottaa kaupunkipuihin liittyviä toiminnallisia tavoitteita
- /// henkilöstön kaupunkipuihin liittyvä ammattitaito varmistetaan tavoitteellisella täydennyskoulutuksella

TEKIJÄT

Pentti Peurasuo, Jere Saarikko, Satu Tegel,
Minna Terho, Tuuli Ylikotila

**JULKAISUN YHTEYSHENKILÖ
RAKENNUSVIRASTOSSA**

Satu Tegel

JULKAISUN NIMI

Kaupunkipuulinjaus

SARJA

Helsingin kaupungin rakennusviraston
julkaisut 2014:8

SARJANUMERO

2014:8

JULKAISUAIKA

Joulukuu 2014

ISBN

978-952-272-811-1 (painoversio)
978-952-272-812-8 (verkkoversio)

ISSN

1238-9579

KIELI, KOKO TEOS

Suomi

TIIVISTELMÄ

Kaupunkipuulinjaus on rakennusviraston kaupunkipuita koskeva tahdonilmaisu. Sen päätavoite on Helsingin kaupunkipuiden arvojen ja hyvinvoinnin sekä niiden tuottamien ekosysteemipalvelujen turvaaminen rakennusviraston eri osastojen yhteistyönä.

Kaupunkipuulinjauksessa rakennusvirasto määrittelee ja julkistaa kaupunkipuita koskevat periaatteensa ja toimintatapansa, jotta ne ovat puiden parissa työskentelevien ja kaupunkilaisten tiedossa. Kaupunkipuulinjaus koskee Helsingin kaupungin omistuksessa ja rakennusviraston vastuulla olevia rakennetun ympäristön istutettuja puita, eli katu- ja puistopuita.

Linjaus koostuu kahdeksasta päätavoitetta toteuttavasta osalinjauksesta, joille on määriteltä sanallinen tavoitetila ja toimintatavat, joilla tavoitetila saavutetaan. Yleisten töiden lautakunta on hyväksynyt kaupunkipuulinjauksen ohjeellisena noudatettavaksi 13.5.2014.

Trädpolicyen finns publicerad på svenska som en webbversion (ISBN 978-952-272-823-4).

The Urban Tree Policy is available in English as a web version (ISBN 978-952-272-824-2).

AVAINSANAT

kaupunkipuut, Helsingin puut, katupuut, puistopuut, linjaukset

FÖRFATTARE

Pentti Peurasuo, Jere Saarikko, Satu Tegel,
Minna Terho, Tuuli Ylikotila

PUBLIKATIONENS TITEL

Kaupunkipuulinjaus

SERIE

Helsingin kaupungin rakennusviraston
julkaisut 2014:8

SERIENUMMER

2014:8

UTGIVNINGSTID

December 2014

ISBN

978-952-272-811-1

978-952-272-812-8 (PDF)

ISSN

1238-9579

SPRÅK, HELA VERKET

Finska

SAMMANDRAG

Trädpolicyen är byggnadskontorets viljeyttring om stadsträd. Viljeyttringens huvudmål är att genom samarbete mellan byggnadskontorets olika avdelningar trygga Helsingfors stadsträds värden och välmående samt de ekosystemtjänster som träden producerar.

Trädpolicyen är ett dokument där byggnadskontoret fastställer och publicerar sina principer och tillvägagångssätt för stadsträd, så att de som arbetar med träden, liksom stadsborna, ska känna till dessa principer och tillvägagångssätt. Trädpolicyen gäller sådana planterade träd i den byggda miljön – dvs. gatu- och parkträd – som ägs av Helsingfors stad och som byggnadskontoret ansvarar för.

Policyn består av åtta riktlinjer, en för respektive huvudmål. För varje riktlinje har det fastställts en verbal ambition och de tillvägagångssätt genom vilka ambitionen uppnås. Nämnden för allmänna arbeten har godkänt att trädpolicyen ska vara vägledande från och med 13.5.2014.

The Urban Tree Policy is available in English as a web version (ISBN 978-952-272-824-2).

NYCKELORD

stadsträd, gatuträd, parkträd,
Helsingfors stadsträd, riktlinjer

AUTHORS

Pentti Peurasuo, Jere Saarikko, Satu Tegel,
Minna Terho, Tuuli Ylikotila

TITEL OF PUBLICATION

Kaupunkipuulinjaus

SERIES

Helsingin kaupungin rakennusviraston
julkaisut 2014:8

NUMBER

2014:8

PUBLICATION TIME

December 2014

ISBN

978-952-272-811-1

978-952-272-812-8 (PDF)

ISSN

1238-9579

LANGUAGE, THE WORK IN FULL

Finnish

SUMMARY

The Urban Tree Policy is a declaration of intent by the Public Works Department regarding urban trees. The main objective of the policy is to secure the vitality of Helsinki's urban trees, the values attached to them, and the ecosystem services provided by them through co-operation between the divisions within the Public Works Department.

The Urban Tree Policy is a document by means of which the Public Works Department defines and publishes its principles and methods regarding urban trees for the information of those who work with the trees and city residents. The Urban Tree Policy applies to trees planted in the built environment that are owned by the City of Helsinki and that are the responsibility of the Public Works Department, i.e. street trees and park trees.

The policy consists of eight strategies to fulfil the main objective. The vision for each of these strategies is defined in writing along with the methods to achieve this vision.

The Public Works Committee has approved the Urban Tree Policy to serve as guidelines on 13 May 2014.

Trädpolycyn finns publicerad på svenska som en webbversion (ISBN 978-952-272-823-4).

KEYWORDS

Urban trees, street trees, park trees,
trees in City of Helsinki, guidelines

Rakennusviraston julkaisut 2014

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:1

Viljellään kaupungissa. Opas yhteisö- ja pienpalstaviljelmien perustamiseen Helsingissä

ISBN 978-952-272-648-3 (vain verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:2

Mätäjoen hoito- ja kehittämissuunnitelma

ISBN 978-952-272-686-5 (vain verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:3

Mätäjoen valuma-alueen hulevesiselvitys ja suunnitelma

ISBN 978-952-272-687-2 (vain verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:4

Rakennusviraston kaupunkipuuselitys / Taustaselvitys ja nykytilan kuvaus

ISBN 978-952-272-711-4 (painoversio), ISBN 978-952-272-712-1 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:5

Harakan saaren hoito- ja kehittämissuunnitelma 2015–2029

ISBN 978-952-272-726-8 (painoversio), ISBN 978-952-272-727-5 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:6

Valmistuneet katu- ja puistokohteet 2013

ISBN 978-952-272-732-9 (painettu versio), ISBN 978-952-272-733-6 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:7

Keskuspuisto tutuksi pala palalta

ISBN 978-952-272-743-5 (painoversio), ISBN 978-952-272-744-2 (verkkoversio)

Helsinki Streets of Food -kirja

Yhteishanke Tukutorin kanssa

ISBN 978-952-272-779-4 (painettu versio), ISBN 978-952-272-780-0 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:8

Kaupunkipuulinjaus

ISBN 978-952-272-811-1 (painoversio), ISBN 978-952-272-812-8 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:9

Melua vaimentavat päällysteet -selvitys

ISBN 978-952-272-808-1 (painettu versio), ISBN 978-952-272-809-8 (verkkoversio)

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2014:10 / arkkitehtuoriosasto

Koirien kaupunki – raportti koirapalvelukyselyn tuloksista

ISBN 978-952-272-815-9 (painettu versio), ISBN 978-952-272-816-6 (verkkoversio)

